

Harri Niemi

Ikimuistoinen varainhankinta koulumme puutteellisen opetusvälineistön täydentämiseksi vuonna 1948

Kuvassa Harri takana keskellä kravatti kaulassa IIIA 1947

Vuonna 1945 elettiin 2. maailmansodan loppumisen aikoja, kun ikäluokkamme opintielle astuttiin "Isommista Ovista" sisään ja omalta kohdaltani Porin Suomalaiseen Yhteislyseoon. Kuusi vuotta kestänyt sota oli suuri voimainkoetus suomalaisille. Ei yksin sota-aika, vaan sitä seuranneet vuodet koettelivat kansakuntaamme ankaralla puutteella. Kaikesta oli pulaa. Elintarvikkeiden, vaatteiden ja voi sanoa, että kaikkien elämiseen tarvittavien saanti oli niukkaa ja säännösteltyä. Tämä puute näkyi myös koulutoiminnassa. – Niinpä koulumme rehtori Viljo Heinonen eräänä syyspäivänä luokanvalvojen kautta tiedotti koko koulumme oppilaskunnalle, että "pidetäänpäs isot hanketalkoot". Toteutus tapahtuisi luokkakohtaisesti siten, että luokat saavat vapaasti ideoida hanketavat.

Kun luokanvalvojamme, matematiikan lehtori Milja Koskela ilmoitti tästä rehtorin tiedonannosta luokallemme seurasi hiljaisuus, jota kesti tovin. Silloin päässäni välähti. Se oli ajatus, että järjestetään isot luokkajuhlat.

Siihen aikaan oli tapana, että luokkajuhlat järjestettiin nimensä mukaisesti vain oman luokan keskuudessa. Ehdotin Miljalle: "Kun nyt lähdetään talkoisiin, niin tehdään kunnolla ja ISOSTI" Vauhtiin päästyäni jatkoin: "Rikotaan raja-aidat ja kutsutaan paitsi koko koulun väki myös

naapurikoulut - kauppaoppilaitoksen ja teollisuusopiston pojat ja tietysti tyttö- ja poikalyseolaiset.”

Milja mietti hetken ja hymyillen vastasi myöntävästi. Ja sitten: Sitä saa, mitä tilaa – en siinä innostuksissani tullut ajatelleeksi, millaiseen urakkaan olin itseäni hankkimassa. Sain vedettäväksi tilaisuuden koko ohjelman suunnittelun, lauluesitykset, näytelmät ja muun sirpaleohjelman. Piti löytää esiintyjät, puvustukset jne. Onneksi ei tarvinnut osallistua muihin tehtäviin kuin tähän ohjelmapuoleen. Tilaisuuden mainostaminen tuli kyllä kontolleni. Sillä aiemmin olin jo kunnostautunut piirustustunneilla.

Luokkamme tytöt olivat rohkeampia ja avuliaampia osallistumaan näytelmärooleihin. Esimerkkinä tästä haluan mainita erityisesti neidon nimeltä Vuokko Mestilän, luokkamme ja koko koulun kaunottaren. Hän onnistuikin hienosti roolissaan Janena näytelmässä Tarzan ja Jane ja Aarniometsässä.

Vaikka luokallamme oli salskeita poikia, sai laihanlainen ja hontelo Harri näytellä tämänkin roolin. Onneksi isäni vahva lammasturkkiliivi pelasti hiukan tilannetta. Taiteelliset ominaisuuteni piirustuksen opettajani Hemmi Koivuniemen lisäksi havaitsi saksankielen lehtorimme Anna ”Ana” Laurila, joka ulkonäöltään muistutti intiaanikaunotarta komeine konkkonenineen, mistä johtuen häntä kutsuttiinkin oppilaiden keskuudessa ”Mohikaaniksi”. Jossakin vaiheessa Ana vapautti minut kuvittamaan taululle saksalaisia satuja ja sai samalla minut innostumaan saksankielestä.

Kouluille levitettävät mainosjulisteet valmistin kotona koulupäivien jälkeen ilta- ja yötyönä. Julistepahvit ja värit hankin kotoa saaduilla rahoilla. Urakkaan meni runsas kuukausi, julisteiden koko oli 50 x 35 cm. Tein 4-värikuviotuksen ohjelma-aiheiden mukaisesti.

Juhlan ohjelma avautui meksikolaistunnelmissa. Lauluduo Altti Linnanketo ja Harri Niemi astelivat esiripun avauduttua areenalle kitarat kainalossa ja leveälieriset sombreroit keikkuen iloisesti. Laulu lähti reippaasti ja iloisesti käyntiin, mutta voi kauhistus – liian korkealta. Laulu loppui lyhyeen. Seurasi syvä hiljaisuus täpötäydessä katsomossa. Opettajat olivat vallitsevan käytännön mukaisesti salin eturivissä ja Milja kookkaana henkilönä erottautui kalpenevine kasvoineen silmiini. Nyt olivat hyvät neuvot kalliit. Laukaisin tilanteen alkamalla kertoa yleisölle rauhallisesti ja ystävällisesti pitkästä matkastamme Meksikon lämmöstä tänne kylmään pohjolaan ja tästä johtuen äänijänteemme tulehtuivat tuoden mukanaan melkoista käheyttä. Ja jatkoin että: ”Otamme alusta”. Otimme oktaavia alemmaa ja laulu lähti mainiosti liikkeelle.

Laulun loputtua saimme valtaiset aplodit. Kun juhlan jälkeen Milja kutsui minut opettajainhuoneeseen ja toi eteeni ison täytekekun ja sanoi ”syö Harri” ja jatkoi ”Olitteko tietämättäni suunnitelleet tällaisen jekun lauluesityksenne alkuun niin vastasimme ” Emme, vaan jotakin oli äkkiä keksittävä.” Kyllä Miljaa nauratti. Muusta ohjelmistosta en muista kuin ne, joissa olin mukana esiintymässä. Tarzan ja Jane viidakossa näytelmän lisäksi esitin Hamletin runoilua: ”Aukeaako ovi sisäänpäin vai ulospäin? Onko minun vedettävä vai onko työnnettävä. Jos vedän ovea, niin minun olisikin työnnettävä sitä. Ja jos työnän ovea, minun olisikin ollut vedettävä sitä.”

Illan ohjelma koostui seuraavista esityksistä:

- Avauslauluna "Pikajuna Meksikon"
Lauluduo Altti Linnanketo ja Harri Niemi
- Näytelmät Tarzan ja Jane Aarniometsässä
rooleissa: Harri ja Vuokko

Hamlet
roolissa Harri
- Sirpaleohjelmaa
- Juhlan päätteeksi Konifoxia
Koko yleisö
Musiikkina suosittu uutuus "Sivistys"
"Niin Bongo, Bongo, Bongo aina rakas omi Gongo, täällä viihdyn mä
vaan.."

Olin niin keskittynyt juhlan valmistelussa ohjelmapuolen asioihin, että unohdin kysyä juhlamme taloudellisesta tuloksesta. Näin kuitenkin omin silmin, että talo oli täynnä väkeä – juhlasali täpötäynnä noin 500 ihmistä ja talon kerroksiin johtavat portaat samoin täynnä liikkuvaa väkeä. Epämääräisenä huhuna kuulin, että pääsylippuja olisi myyty lähemmäs tuhatkunta. Olisi luullut, että rehtori olisi lausunut asiasta jonkin sanan, mutta eipä vaan näkynyt.

Vielä vähän muita muisteloja PSYL:in ajoilta

Olin innokas urheilemaan ja osallistuin Porin oppikoulujen maastajuoksukilpailuihin kolmena keväänä. Sijoituin joka kerta kolmen parhaan joukkoon. Tästä seurasi, että "livari" urheilu ja voimistelunopettajamme Ilmari Kautto kutsui minut kanssaan Herralahden kentälle juoksemaan 400 metrin kierroksen – ope kellossa aikaa ottaen ja minä avojaloin, arkivaatteissa ja ilman esilämmittelyjä ravaamassa kentän ympäri. Aika oli hieman alle minuutin.

Osallistuin myös livarin perustaman koulun U - ja V-seuran iltaharjoituksiin. Kerran siinä rekillä pyöriessäni huomasin luokkatoverini Valve Runnarin heittelemässä isoa palloa korirenkaiseen ja huikkasin Valvele, että "mitäs peliä se on?" Valve: "Koripalloa". Seuraavana vuonna pelasin jo koulun edustusjoukkueessa lyseon poikia vastaan. Into Merilehti sentterinä, minä oikeassa laidassa ja Varesvuon Kyösti vasemmalla. Oli myöhäiskevät ja ulkona reipas ukkossää salamoineen. Voitimme pelin "Inskan" johdolla ja minäkin tein ottelussa 8 pistettä. Inska kunnostautui myöhemmin kohotessaan koulumme rehtoriksi.

Ruotsinkielen lehtorimme Onni Tuomi – pedagogi parhaasta päästä.

Olimme siirtyneet toiselle luokalle opinnoissamme ja odottelimme ruokatunnilta palattuamme seuraavan tunnin alkua. Tiesimme, että täytyy olla ajoissa, kun Onni tulee kellontarkasti luokkaan. Mutta mitä ihmettä, opea ei näy, ei kuulu. – silloin riehaannuimme Peltolan Paavo (huippusuunnistaja jo kouluaikana) ja kaverinsa Kantolan Arvi vetivät joukkoa niin, että minäkin

innostuin. Ryntäsin kateederille ja ryhdyin lausujaksi. Suurieleisesti rintaani takoen aloin ilmaista hiljan oppimaamme ruotsalaista runoa: ”Lyckan kommer, lyckan går, den God älskar, den lyckan får” ja samalla Onni astui luokkaan. Katsoi minua ja sanoi: ”tunnin jälkeen opettajainhuoneeseen.”

Tunnin päätyttyä hiivin hiljaisena poikana kohti opettajainhuoneen ovea. Avasin oven ja kysyin lehtori Tuomea. Hän tulikin luokseni, vei minut hieman syrjemmälle ja alkoi puhua. Yllättävästi, lähes kuulumattomalla äänellä hän puhutteli minua – isällisesti. Se opetus jäi minulle ikuisesti mieleen. Hieno mies ja taitava pedagogi.

Ensimmäinen leirimuotoinen rippikoulu osui kohdallemme.

Luokkamme pojat kutsuttiin ensimmäisinä Suomessa järjestettävälle rippikoululeirille Perniössä. Lounais-Suomessa. Leirimuotoinen uskonnon opetus oli silloin ainutlaatuista ja nautimme siitä kovasti. Leirin johtajana toimi noin 35-vuotias Mikko Juva – sittemmin arkkipiispamme. Veti leiriä uskomattoman upeasti ja monipuolisesti unohtamatta urheiluakaan. Pelasimme lentopalloa ja eräänä päivänä juostiin maastossa kilpaa. Voitin ylivoimaisesti noin 3,5 kilometrin lenkin.

Ja sitten Koskisen Anttiin – syntymäpäiväkaveriini.

Tästä miehenalusta tuli koulumme VIITTOMAMESTARI. Tämä ilmiö hänessä tuli erinomaisesti esiin saksantunneilla. Liekö opettajattaremme tumma kauneus inspiroinut sellaisiin suorituksiin. Jo aiemmin esittämiäni ominaisuuksia ”Mohikaanissa” toistamatta menen suoraan itse asiaan. Vaikka Antti pyrki jokaisen lukuvuoden alussa pulpettirivin takimmaiseksi – hänet määrättiin aina etupenkkiin. Antti halusi vastata joka ikiseen opettajan kysymykseen ja teki sen tavalla, mikä ei jäänyt keneltäkään huomaamatta. Kun Antti sai vastaamisvuoron, hän pomppasi kuin kumiukko pulpetistaan, taivutti päätään alaspäin ja alkoi raapia ja puistattaa hiuskuontaloaan samalla rajusti hokien: ”Kyl mää tiärän, kyl mää tiärän, mut meni just pois miälest.” – Poliitikkamiehiä jo nuorena ja sittemmin jopa kunnanjohtajaksi.

Opintoni PSYL:ssä loppuivat ikävään perhetragediaan.

Rippikoulukonfirmaatio luokkamme kanssa jäi koulun viimeiseksi tilaisuudeksi. Paitsi edellä esittämästäni rippileiristä jäi minulle Keski-Porin kirkossa otettu yhteiskuva juhlapukuihin sonnustautuneista oppilastovereistani.

Kävi niin perheelleni, että äiti otti eron isästäni uskottomuuden takia. Minulla ei ollut mahdollisuutta käydä edes keskikoulua loppuun, vaan jouduin jättämään koulun ja päästä lyhimmän tien kautta työelämään. Siksi menin seuraavana syksynä kauppaoppilaitokseen.

Muistan sen päivän kuin eilisen, kun kerroin Miljalle asiasta koulun vierustaa kävellessämme. Hän oli myös hyvin pahoillaan, sillä hän myös halusi, että olisin voinut jatkaa minulle niin rakkaaksi käymässäni opinahjossa. Sitten vielä eräs tärkeä muisto, rinnakkaisluokalla III-B:llä opiskeli elämänpitäinen toverini Leo Laakso, joka valmistui gynekologiksi ja toimi johtavan lääkärinä Kuopiossa ja Vaasassa.

Tämä vuoden 1948 Juhlatilaisuus oli lähtölaukaus tulevalle uralleni.

Muutama paras saavutukseni valtakunnallisella tasolla:

1. "Yks kakkaa, kaks kakka, - Biolan kanankakkaa muuta sitten ei tarvitakaan." – Tuli hetkessä valtakunnan suosituimmaksi lastenlauluksi ja firma alansa markkinajohtajaksi.
2. Ei vartteja, eikä puolikkaita, vaan Rannilan täyskate" – kolmessa vuodessa nollasta markkinajohtajaksi.
3. Slogan: "Tampereen messut AVAA NÄKYMÄT"